

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 1391/2021
15.09.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., коју заступа пуномоћник Радомир Петрић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., кога заступа пуномоћник Немања Мишковић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог - противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 414/20 од 24.11.2020. године, у седници одржаној 15.09.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог - противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 414/20 од 24.11.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 120/18 од 26.06.2020. године, ставом првим изреке утврђено је вршење самосталног родитељског права у корист тужиле-противтужене над малолетним дететом ВВ рођеном у ..., а у тачки један тог става (1.1.) одбијен је противтужбени захтев којим је тужени-противтужилац тражио да се утврди његово самостално родитељско право над малолетним дететом. Ставом другим изреке уређени су лични односи између туженог-противтужиоца и малолетног детета, начин преузимања и контактирања телефоном на начин описан у том ставу изреке, а у тачки један тог става (2.1.) одбијен је противтужбени захтев којим је тужени-противтужилац тражио да се лични односи између мајке и детета одвијају према моделу који предложи стручни тим Центра за социјални рад Крагујевац. Ставом трећим изреке усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени-противтужилац да на име свог доприноса за издржавање малолетног детета плаћа месечно по 5.000,00 динара почев од 01.03.2018. године па убудуће сваког 01. до 05. у месецу за текући месец са законском затезном каматом од дана доспелости до исплате сваке месечне рате, док се не стекну разлози због којих се ово право мења или укида, на начин ближе описан у том ставу изреке, а у тачки један става трећег (3.1.) одбијен је противтужбени захтев да се тужиле-противтужена обавезе да доприноси издржавању малолетног детета износом од 30% нето своје зараде од 24.08.2018. године и то од 01. до 05. у месецу за текући месец на текући рачун туженог-противтужиоца. Ставом четвртим изреке одбијен је противтужбени захтев којим је тражено да се забрани тужиле-противтуженој да даље

узнемирава малолетну ВВ Ставом петим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Допунском пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 120/18 од 13.07.2020. године одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражила да се омогући да своју малолетну ћерку води ван граница Републике Србије и без посебне сагласности туженог-противтужиоца на основу ове пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 414/20 од 24.11.2020. године, ставом првим изреке одбијена је као неоснована жалба туженог-противтужиоца и потврђена првостепена пресуда са допунском пресудом у ставовима првом, ставу првом тачка 1, ставу другом, ставу другом тачка 1. и ставу трећем тачка 1. изреке. Ставом другим изреке укинута је првостепена пресуда са допунском пресудом у ставовима трећем и петом изреке и у том делу предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени – противтужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18) и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Неосновани су ревизијски наводи да је у поступку пред другостепеним судом учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 396. став 1. ЗПП с обзиром да је другостепени суд оценио све битне жалбене наводе и навео разлоге које је узео у обзир по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању малолетна ВВ рођена је ...2013. године у ванбрачној заједници тужиле и туженог која је прекинута ...2018. године. Решењем првостепеног суда у овој парници од 13.02.2018. године утврђено је самостално вршење родитељског права од стране тужиле – мајке над малолетном ВВ и уређени су лични односи туженог са малолетним дететом почев од 14.02.2018. године, с тим да привремена мера важи до правноснажног окончања ове парнице. На основу тог решења малолетна ВВ је боравила код оба родитеља по два дана до 24.08.2018. године када је тужени одбио да преда малолетну ВВ мајци. Дете се код туженог налазило дуже време, у ком периоду је у извршном поступку предаја детета била безуспешна, због чега је донето решење о новчаном кажњавању и изрицању казне затвора, будући да тужени није поступао по налогу суда. Због прекида личног односа малолетног детета са мајком одређено је да се у просторијама Центра за социјални рад опсервира однос мајка – дете и провере наводи туженог да мајка врши психичко, физичко и сексуално насиље над дететом. Дана 28.09.2018. године остварен је контакт између детета и мајке у просторијама центра којом приликом је тужени супротно упутима стручних лица, малолетну ВВ носио у наручју окренуту према себи онемогућавајући опсервацију њене

реакције на сусрет са мајком и приликом покушаја мајке да оствари контакт са дететом одгурнуо је што је проузроковало телесне повреде тужиље које су констатоване у извештају лекара специјалисте. Због прекида контакта са мајком и неодвођења детета у обданиште, по мишљењу органа старатељства од 04.10.2018. године, отац је прекинуо позитиван ток социјализације детета без оправданих разлога и угрожен је даљи правилан психосоцијални развој детета, те није било елемената за измену донете привремене мере којом је утврђено самостално вршење родитељског права од стране мајке. Међутим, предложена је измена модела одржавања личних односа детета и оца, па је првостепени суд решењем од 17.10.2018. године ставио ван снаге претходно решење о привременој мери у погледу модела одржавања личних односа тако што их је уредио у складу са предлогом Центра за социјални рад (одвијање у контролисаним условима у просторијама центра уторком и петком од 14.00 до 15.00 часова). У поступку је обављено вештачење од стране Института за ментално здравље и утврђено да родитељи актуелно немају знаке трајне или привремене душевне болести, привремене душевне поремећености, не показују елементе заосталог душевног развоја нити теже душевне поремећености. Тужени у односу на родитељство вербализује висок степен мотивисаности уз адекватно препознавање и задовољавање дечијих потреба, али је то често хиперпротективно и ригидно, са симбиотском специфичношћу да је детету довољан један родитељ. Тужиља у односу на родитељство вербализује висок степен мотивисаности уз адекватно препознавање и задовољавање дечијих потреба. Малолетна ВВ актуелно нема знакова психолошког, физичког и сексуалног насиља (вештачење од 08.04.2019. године). Код малолетне ВВ постоји изражен конфликт лојалности што подразумева страх од очеве реакције ако покаже реакције према мајци и у ризику је за развој психичких сметњи због такозваног „Splitting“ када једног родитеља доживљава сасвим добрим а другог сасвим лошим што је штетно јер види свет црно белим, а не на уравнотежен и избалансиран начин где постоји добро и лоше у људима и ситуацијама. С обзиром да је тужени од августа 2018. године до маја 2019. године прекинуо сваки контакт детета са мајком (тужени је 06.05.2019. године предао малолетно дете мајци), решењем суда од 24.05.2019. године забрањено је туженом да се приближава малолетној ВВ на удаљености мањој од 50 метара осим при реализацији личних односа, као и да је узнемирава на било који начин. На основу извештаја центра од 12.12.2019. године утврђено је да је брат тужиље ГГ правноснажно осуђен за кривично дело недозвољене полне радње, али да при теренској посети од стране радника Центра није затечен у домаћинству где је тужиља живела са дететом и својим родитељима, након чега је тужиља са малолетним дететом изнајмила стан, а затим купила стан у ... у коме живи са дететом. Решењем од 24.12.2019. године проширен је модел одржавања личних односа тако што је уређен на начин да отац виђа малолетно дете сваке среде од 14.00 до 18.00 часова и сваке суботе од 10.00 до 18.00 часова, а коначним мишљењем органа старатељства од 25.05.2020. године предложен је модел одржавања личних односа сваке среде од 14.00 до 18.00 часова и сваке суботе од 10.00 до 18.00 часова, те за рођендан детета од 12.00 до 18.00 часова наизменично (први надолazeћи код оца) за верске и државне празнике од 10.00 до 18.00 часова (први надолazeћи код оца, Крсну славу код оца од 10.00 до 18.00 часова) тако што ће отац дете преузимати и враћати испред Полицијске управе у ... . Утврђено је такође да је у најбољем инересу малолетног детета да телефонски контактира са оцем од 17,30 до 19,30 часова по пола сата дневно са чим су се родитељи сагласили. Коначним мишљењем органа старатељства предложено је да се вршење

родитељског права повери мајци самостално јер је то у најбољем интересу малолетног детета. Мајка адекватно одговара на њене потребе и дете жели да настави да живи са њом, а да настави контакте са оцем, без ноћења. Мишљење органа старатељства је дато на основу поступног праћења односа и проширивања контаката детета са оцем, након задржавања детета од стране оца. Правноснажном пресудом Основног суда у Крагујевцу П2 878/18 од 15.01.2019. године забрањено је туженом да се приближава тужиљи и месту њеног становања од 15.01.2019. до 15.01.2020. године, поводом догађаја од 28.09.2018. године у просторијама Центра којом приликом је тужени одгурнуо тужиљу што је проузроковало телесне повреде.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилна је одлука нижестепених судова да се малолетно дете повери мајци на самостално вршење родитељског права, као и одлука о начину одржавања личних односа оца са дететом на начин како је то ближе наведено у ставу другом изреке првостепене пресуде.

Чланом 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори број 4/96 и 2/97) прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли спроводе јавни или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и преузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.). Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Према члану 77. Породичног закона прописани су услови за самостално вршење родитељског права тако што је у ставу 3. прописано да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. У спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета по члану 266. став 1. наведеног закона, а пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270.).

По налажењу Врховног касационог суда у конкретном случају у најбољем интересу малолетног детета је да буде поверено на самостално вршење родитељског права мајци, имајући у виду утврђено чињенично стање и мишљење органа старатељства. Побijана пресуда донета је у складу са наведеним одредбама Породичног закона и Конвенције о правима детета, као и елементима за процену најбољег интереса детета, које између осталог чине узраст и пол детета, зрелост детета, потребе детета (васпитање, становање, исхрана, одевање, здравствена брига и друго) и

способност родитеља да задовољи утврђене потребе детета. С обзиром да се најбољи интерес детета као правни стандард цени према околностима сваког конкретног случаја, нижестепени судови су имали у виду да је мајка мотивисана да се самостално и непосредно стара о малолетном детету и да поседује позитивне родитељске капацитете које је показала у досадашњем ангажовању на плану родитељства, док је са друге стране утврђено да у садашњем календарском узрасту детета и психолошком стању није у најбољем интересу да отац самостално врши родитељско право због присутног страха детета да ће ту и остати, без могућности да похађа обданиште односно образовну установу и одржава лични однос са мајком.

Ревизијски наводи којима се оспорава одлука о вршењу родитељског права указивањем да је одлука донета на основу необјективног мишљења органа старатељства (који против туженог води посебну парницу ради лишења родитељског права), оцењени су као неосновани. Није постојала сметња да надлежни Центар за социјални рад у овој парници достави суду стручно мишљење у смислу члана 270. Породичног закона, док у парници ради лишења родитељског права када је орган старатељства тужилац, суд не може од истог тог органа (Центра за социјални рад) затражити стручно мишљење о компетентности родитеља за вршење или лишење родитељског права због сукоба интереса. У току поступка достављено је више извештаја органа старатељства који је обавио више одвојених разговора са родитељима и један заједнички, а обављени су разговори и опсервација малолетног детета у домаћинству мајке и у центру, те узето мишљење малолетног детета прибављено кроз разговор пројективну технику („торба осећања“). Малолетна ВВ испољава психолошки замор од свих поступака и позивања на разговоре па дужина трајања судског поступка, учестала давања допунског мишљења која укључују бројне разговоре стручњака са дететом неповољно се одражавају на психосоцијални развој детета. Наведена ситуација дете одржава у стању конфликта лојалности у односу на родитеље што је са аспекта њеног развоја штетно. Полазећи од проактивне улоге органа старатељства у току трајања ове парнице, без утицаја су ревизијски наводи туженог којима се доводи у сумњу последњи извештај центра за социјални рад, наводима да је достављен суду без претходно обављеног разговора са туженим, будући да последњи извештај органа старатељства од 25.05.2020. године базира на комплетној породичној ситуацији странака и њиховим животним приликама, те околностима конкретног случаја, а не само на обављеном разговору са родитељима у актуелној фази поступка. Поред тога нижестепени судови су правилно оценили налаз и стручно мишљење органа старатељства у погледу начина одржавања личних односа малолетног детета са оцем налазећи да је актуелно у најбољем интересу детета, будући да отац поседује одговарајуће родитељске компетенције, имајући при том у виду да овај начин одржавања личних односа омогућава контакте са оцем по моделу без ноћења из претходно наведених разлога и свакако је подложен измени уколико се измене околности, а све у циљу заштите интереса малолетног детета.

Имајући у виду изнето, Врховни касациони суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**